

TRIỂN VỌNG ĐẦU TƯ NÔNG NGHIỆP TẠI BULGARIA

Bulgaria có vị trí địa chiến lược ở Đông Nam châu Âu, kết nối giữa châu Âu và châu Á: phía Bắc giáp Rumania; phía Nam giáp Hy Lạp, Thổ Nhĩ Kỳ; phía Đông giáp Biển Đen; phía Tây giáp Serbia, Bắc Macedonia. Bulgaria gia nhập NATO tháng 03/2004 và Liên minh Châu Âu (EU) tháng 01/2007. Dân số hiện nay của Bulgaria có trên 7 triệu người, diện tích 111.001.9 km², trong đó đất nông nghiệp chiếm 46,9%. Vị trí địa lý thuận lợi giúp các nhà sản xuất nông nghiệp của Bulgaria tiếp cận với một loạt các thị trường lớn như EU, Trung Đông (chủ yếu là các nước Qatar, UAE, Arab Saudi) và Balkan. Trước đây, Bulgaria là nước sản xuất và xuất khẩu nông sản nhưng gần đây nền kinh tế chuyển hướng sang dịch vụ và công nghệ cao (bao gồm cả công nghệ trong nông nghiệp) nên không cung cấp nông sản dồi dào như trước.

Thị trường xuất nhập khẩu rau, củ quả của Bulgaria

Về xuất khẩu: Tổng giá trị xuất khẩu nông nghiệp và thực phẩm Bulgaria năm 2018 đạt 4,5-5 tỷ EUR. Riêng xuất khẩu rau, củ, trái cây của Bulgaria năm 2017 đạt 197,6 triệu EUR (tăng 50% trong ba năm).

Xuất khẩu rau, củ từ Bulgaria sang thị trường EU năm 2018 tăng hơn 20%, đạt mức 120 triệu EUR (50% rau tươi, 25% rau khô và 25% đông lạnh, đóng hộp. Năm hiện nay là mũi nhọn truyền thống trong xuất khẩu với 260-300 tấn/năm trong đó trị giá năm khô đạt 6,1-6,6 triệu EUR, năm tươi/đông lạnh đạt trên 12 triệu EUR. Một loại sản phẩm hấp dẫn khác là đậu khô đứng thứ sáu về giá trị xuất khẩu 2,61-3,13 triệu EUR/năm (6-7 nghìn tấn). Do sự bùng nổ trong việc trồng đậu xanh, giá trị xuất khẩu của đậu sấy khô tăng gấp ba lần lên 14,8 triệu EUR (13.5000 tấn). Ngoài ra các sản phẩm khác như xuất khẩu cà chua tươi kể từ năm 2016 giá trị đã tăng 2,5 lần đạt 7,66 triệu EUR (7500 tấn); xuất khẩu dưa chuột tươi đạt 6,64 triệu EUR (7.000 tấn); xuất khẩu khoai tây đạt hơn 4000 tấn.

Xuất khẩu trái cây kể từ sau năm 2014, tăng trung bình 7%/năm (năm 2017 đạt 77,4 triệu EUR). Tuy nhiên, trong mười tháng đầu năm 2018, con số này chỉ đạt 59,25 triệu EUR. Gần một nửa giá trị này là do trái cây đông lạnh hoặc đóng hộp, khoảng 25% loại bảo quản tạm thời và chỉ 20% (10,7 triệu EUR) cho các sản phẩm tươi. Các loại trái cây xuất khẩu chủ yếu bao gồm anh đào, mâm xôi. Trong năm 2018, xuất khẩu anh đào đạt 13,8 triệu EUR trong khi quả mâm xôi đông lạnh chiếm 17% giá trị xuất khẩu trái cây trong năm năm qua.

Về nhập khẩu: Năm 2018, Bulgaria nhập khẩu 282,6 nghìn tấn rau (tăng 15,2%); nhập khẩu trái cây ở mức gần 334 nghìn tấn (tăng 13%). Khối lượng nhập lớn nhất là cà chua 12.600 nghìn tấn (tăng 16,7%); dưa chuột 9.000 tấn (tăng 44%); ớt 7.100 tấn (tăng gần 30%). Ngoài ra các sản phẩm nhập khẩu khác như cà rốt tăng 15,6%; hành tây tăng 19%; bắp cải tăng 21,4%; bí ngô tăng 26,7%; táo tăng 13,6%; dưa tăng 17,3%...

Tiềm năng cho các Doanh nghiệp Việt Nam đầu tư tại Bulgaria

- *Chính sách ưu tiên phát triển nông nghiệp*: Trước thực trạng sản xuất nông nghiệp giảm gần 19% trong giai đoạn 2000 - 2012, tỷ trọng nông nghiệp trong GDP giảm gần một nửa (từ 9,6 % xuống 5,1%), năm 2014, Bulgaria thực hiện *Chiến lược quốc gia phát triển nông nghiệp giai đoạn 2014 - 2020* kích thích phục hồi mạnh ngành nông nghiệp. Cuối tháng 01/2019 vừa qua, Chính phủ Bulgaria đã quyết định khoản ngân sách gần 1,5 tỷ EUR hỗ trợ nông nghiệp (Trong đó 1,35 tỷ EUR lấy từ nguồn EU và 150 triệu EUR từ ngân sách nhà nước, 463 triệu EUR dành cho phát triển nông thôn). Ngoài ra chính phủ cấp hơn 140 triệu EUR cho chương trình phát triển nông thôn trong lĩnh vực “môi trường nông nghiệp”, “khí hậu”, “trồng cây organic” và “Chương trình cơ sở hạ tầng xanh Natura 2000”.

- *Cơ hội xin hỗ trợ từ các quỹ của EU*: Phát triển nông nghiệp trở thành một trong những ưu tiên chính của Chính phủ Bulgaria nói riêng cũng như EU nói chung. Các doanh nghiệp trong lĩnh vực nông nghiệp có thể đăng ký xin cấp vốn theo các chương trình hỗ trợ nông nghiệp từ EU với mức đầu tư lên đến 50% tổng giá trị của dự án và mức trợ cấp tối đa lên đến 2 triệu EUR. Năm 2018, EU chi 164 triệu EUR cho các chương trình hỗ trợ nói trên tại Bulgaria.

- *Thị trường nội địa và EU*: Ngành nông nghiệp ở Bulgaria hiện nay không phát triển tốt, khoảng 90% rau và trái cây bán trên thị trường Bulgaria nhập khẩu từ các quốc gia khác. Trong các cửa hàng chỉ một lượng nhỏ trứng, trái cây, rau, thịt và các sản phẩm từ sữa được bán bởi các nhà sản xuất Bulgaria, phần còn lại hơn 80% đến từ các thị trường Thổ Nhĩ Kỳ, Hy Lạp, Ba Lan, Serbia và Bắc Macedonia. Các loại rau, củ, quả xuất khẩu chiếm ưu thế chủ yếu các sản phẩm chế biến, trong khi tỷ lệ sản phẩm tiêu thụ tươi (có giá trị gia tăng cao hơn) thì chiếm tỷ lệ nhỏ. Đây chính là yếu tố cơ hội tốt cho các nhà đầu tư ở nước ngoài mở đường cho việc xuất khẩu sản phẩm tươi tại thị trường các nước châu Âu và khu vực.

- *Hệ thống phân phối phát triển*: Mặc dù dân số của Bulgaria chỉ hơn 7 triệu dân nhưng hệ thống siêu thị của doanh nghiệp Bulgaria và Đức khá phát triển: 120 siêu thị “Billa” (Germany’s REWE Group); 41 siêu thị “Fantatisco” (Bulgaria); 150 siêu thị “Lidl” và “Kaufland” (tập đoàn German Schwarz-Gruppe); 11 siêu thị “Metro” (Đức) ... Như vậy, nếu nông sản đưa vào các chuỗi siêu thị của Đức thì sẽ không chỉ phân phối thị trường nội địa Bulgaria mà còn có thể phân phối trong hệ thống tại các nước khác trong khu vực.

Hiện nay có hơn 200 trang trại cá thể cung cấp hàng hóa trực tiếp đến các chuỗi siêu thị Metro tại Bulgaria

120 siêu thị Billa của Tập đoàn Germany's REWE Group với doanh thu 436,6 triệu Eur (2017)

- *Thuế và các chính sách ưu đãi trong nông nghiệp:* Chính phủ Bulgaria đã thiết lập một hệ thống thuế thuận lợi và giảm chi phí thành lập công ty để thu hút các nhà đầu tư. Trong số các biện pháp hấp dẫn nhất được đưa ra là áp dụng thuế “flat-tax” với thuế suất cố định doanh nghiệp 10%, thuế thu nhập cá nhân 10%. Bên cạnh đó nhà đầu tư được miễn giảm thuế thu nhập doanh nghiệp, được hỗ

trợ xây dựng hạ tầng cơ sở sản xuất, mua sắm máy móc, được hoàn lại các khoản bảo hiểm phải trả cho người lao động trong trường hợp đầu tư vào các khu vực chậm phát triển. Ngoài ra, chi phí lao động tại Bulgaria thấp nhất trong các nước EU với mức lương trung bình khoảng 400-600 USD/tháng.

- *Giá đất nông nghiệp thấp*: Trước xu thế nông nghiệp Bulgaria đang phục hồi mạnh, giá đất canh tác đất tốt nhất tại khu vực Đông Bắc Bungari dao động từ 750 - 1000 EUR/ha, giá thấp nhất khoảng 153-204 EUR/ha. Luật đất đai Bulgaria không cho phép người nước ngoài sở hữu đất nông nghiệp nhưng cho phép các doanh nghiệp nước ngoài liên doanh hoặc thuê đất để đầu tư nông nghiệp. Các doanh nghiệp nước ngoài đăng ký tại Bulgaria có quyền sở hữu đất nông nghiệp sau 5 năm hoạt động. Hiện đang có một số nhà đầu tư Trung Quốc đang hoạt động trong lĩnh vực trồng nho, rau củ quả để cung cấp cho thị trường trong nước và xuất khẩu.

- *Cơ sở hạ tầng, giao thông vận tải*: Khả năng phát triển đảm bảo nhu cầu hoạt động sản xuất kinh doanh, vận chuyển cung cấp hàng hóa thị trường nội địa cũng như vận chuyển sang các nước EU.

- *Cơ hội định cư tại Bulgaria*: Các nhà đầu tư nước ngoài và các thành viên trong gia đình của họ, là công dân của các quốc gia ngoài EU, EEA và Thụy Sĩ sẽ nhận được giấy phép thường trú tại Bulgaria sau khi đầu tư 511.292 EUR. Sau 5 năm kể từ ngày nhận được giấy phép thường trú, các đối tượng này có quyền xin nhập quốc tịch Bulgaria. Thời gian nhập quốc tịch Bulgaria có thể rút ngắn xuống còn 2 năm nếu số vốn đầu tư lên đến 1.022.584 EUR.

Đầu tư nước ngoài trong lĩnh vực nông nghiệp là một trong những lĩnh vực hấp dẫn tại Bulgaria hiện nay. Xuất khẩu nông sản năm 2018 của Bulgaria đạt 4,5-5 tỷ EUR (thặng dư thương mại gần 1 tỷ EUR). Thị trường xuất khẩu chính tập trung các nước EU trong đó xuất khẩu hạt hướng dương có lợi nhuận cao nhất. Ngoài ra, xuất khẩu rượu nho sang thị trường Trung Quốc và Nhật Bản cũng rất hứa hẹn do giá rượu nho đã tăng gấp 2 lần trong những năm gần đây, thuế nhập khẩu rượu nho vào Nhật Bản bằng 0% (Hiệp định tự do thương mại Nhật Bản-EU có hiệu lực từ 1/2/2019).

Bulgaria có truyền thống nông nghiệp phát triển, có kỹ thuật cao, khí hậu tự nhiên thuận lợi cho phát triển nông nghiệp với diện tích đất canh tác hơn 4 triệu hecta, nhưng đóng góp GDP về nông nghiệp hiện chỉ chiếm 4,5% GDP. Thổ nhưỡng của Bulgaria thích hợp trồng các loại cây như khoai tây, hạt tiêu, nho, lúa mì, hướng dương, táo, anh đào, mâm xôi...Thị trường tiêu thụ các sản phẩm nông nghiệp có tiềm năng rất lớn tiêu thụ thị trường nội địa, xuất khẩu sang các nước trong khối các nước EU (được hưởng ưu đãi Hiệp định thương mại tự do các nước EU) và xuất khẩu đi các nước ngoài EU như Nga, Thổ Nhĩ Kỳ Ukraine...

(Tin từ ĐSQ Việt Nam tại Sofia)